

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Irigoien Etxabide

*Lesaka,
Nafarroa
(1929)*

Aurkibidea

Biografia

Lesakan sortu zen, Beheko errotan. Ama Etxalarkoa zuen eta aita Lesakakoa.

Zintak

LES-008

- **Proiektua:** Bortzirietako ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lakar Iraizoz, Maite
- **Data:** 2007-11-02
- **Iraupena:** 64 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Arburua Etxeberria, Patri

LES-009

- **Proiektua:** Bortzirietako ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lakar Iraizoz, Maite
- **Data:** 2007-11-02
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Arburua Etxeberria, Patri

LES-010

- **Proiektua:** Bortzirietako ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lakar Iraizoz, Maite
- **Data:** 2007-11-02
- **Iraupena:** 19 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Arburua Etxeberria, Patri

Pasarteak

1. Aitaren lanbideak

- **Erref:** LES-008/001
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aita, besteak beste, errementaria, errotaria , albaitaria eta bertsolaria zen. Albaitari kontuak nola ikasi zituen azaltzen du: idiekin ibiltzen zen menditik ikatza eta egurra Lesakara ekartzen; azienda anitz izaten zuen eta zaintzen ikasi zuen.

2. Gerran mandoak kargatzen

- **Erref:** LES-008/002
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:02:19. **Bukatu:** 00:03:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aita gerra denboran mandoak kargatzen ibili zen. Merkantzia eramaten zien eta , bueltan, hildakoak ekartzen zituen.

3. Gerra 1

- **Erref:** LES-008/003
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:03:19. **Bukatu:** 00:05:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gerra hasi aurreko egunean (uztailaren 17an) kamioi bat etorri zen; “rojoak” (?) ziren eta altxatu behar zela erraten zuten. Eskopetak zituzten eta jendea izutu zen. Guardia zibil batek alto eman zien, eskopetak kendu eta gibelerat bidali zituen. Hurrengo egunean gerra hasi zen eta nazionalak eta falangistak etorri ziren. Abioiak bonbardatzera joaten zirenean, falangistek herritik egiten zieten tiro eta auzokide guztiak errota azpira joaten ziren. Amatxi etxean gelditzen zen, bere ustez atea itxita bonbarik ez zelako sartzen. Baina bonba hurbil lehertu zen eta amatxiri kalte egin zion.

4. Gerra 2

- **Erref:** LES-008/004
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:05:53. **Bukatu:** 00:09:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aita ehizan ibiltzen zen errepublikano aberatsekin eta, hauteskundeetan, alderdi errepublikanoan izena apuntatzeko erran zioten. Gerra hasi zenean, errepublikazale anitz Frantziara eskapatu ziren eta bere aita atxilotu zuten. Alkateak defenditu zuen eta libre utzi zuten; beste batzuk, berriz, San Cristobalera (Ezkabara) eraman zituzten preso. Etxea frankistena zen eta alde egiteko esan zieten. Beste etxe bat erosita zuten ordurako, baina guardiek errexisatu zuten eta mahaia, ateak eta abar erre zituzten. Etxea botako zutela-eta alde egin zuten 1937ko abuztuan (“toma de Guadalupe” izan zen egunean, hain zuzen).

5. Aita errotaria

- **Erref:** LES-008/005
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:09:25. **Bukatu:** 00:11:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aita errotan lan egiten hasi zen. Ordainketa gisa, baserritarrek zer edo zer eramaten zioten (gazta bat, oilasko bat...) eta irin pixka bat kentzen zen (gero estraperloan saltzen zuten). Ortzeguneatan aita merkatura joaten zen eta bera (hamar urte zituela) gelditzen zen errotan lanean. Berak kendu beharrekoa eta pixka bat gehiago hartzen zien; Irundik arraina saltzera etortzen ziren emakumeei (estraperlistak) saltzen zien. Aitak jakin gabe egiten zuen negozio hori amarekin. Bere ama Etxalarkoa eta kontrabandista amorratua zen

6. Ama kontrabandista. Trapitxerak

- **Erref:** LES-008/007
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:11:37. **Bukatu:** 00:15:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Amak koltxoitan altxatzen zuen irina, poltsa batzuetan, eta trapitxerei ematen zien, etortzen zirenean. Ama-semeak negozioa egiten zuten, aita jakin gabe. Gero errota saldu zen. Anaia okindegian lanean hasi zen. Gaixotzen zenean, bera joaten zen bere partez. Irin xuria oso garestia zen eta egunero pixka bat ebasten zuen, etxera eramateko (astean bizpahiru kilo). Egun batean, trapitxerak etortzear zirela-eta, amak irin gehiago hartzeko erran zion, baina ebasten harrapatu zuen gizon batek. Dena dela, ez zuen deus erran. Gero soldaduak hasi ziren okindegira joaten ogia egitera, orduan errazago ebasten ahal zuen irina.

7. Espartinak egiten zituen

- **Erref:** LES-008/008
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:15:00. **Bukatu:** 00:17:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

18 urterekin, espartzinak egiten hasi zen, Frantzian anitz saltzen zirelako. Ez zuten deus ere, gerran alemanek dena xehatu baitzuten. Azkoitira joan zen espartinak egiten ikastera eta hilabete batez egon zen. Denbora batez saldu zituen, baina, gero, biltegi-jabe batek merkeago saltzen hasi zen eta utzi behar izan zuen.

8. Añorgan eta Donezteben lanean

- **Erref:** LES-008/009
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:17:12. **Bukatu:** 00:18:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Añorgara joan zen lanera eta bi urte eta erdiz izan zen bertan. Han ezagutu zuen emaztea. Gero txofer joan zen Doneztebera, hiru urtez.

9. Kontrabandoa. Kamioia 1

- **Erref:** LES-008/010
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:18:22. **Bukatu:** 00:20:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Kamioi zahar bat erosi zuen. Andreak 700 pezeta eman zizkion urtebetetzean eta pieza berria erosi zuen kamioian jartzeko. Konpetentzia handia zegoen. Etxalarko batentzat hasi zen lanean kontrabandoan. Anekdotak bat kontatzen

du: guardiek alto egin zioten egun batez, ea Lesakara eramanen zituen; koarteleraino eraman zituen eta ez zuten kontrabandoko merkantzia ikusi.

10. Kontrabandoa. Kamioia 2

- **Erref:** LES-008/011
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:20:29. **Bukatu:** 00:24:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Etxalarko gizon horrek kontrabandoan jarraitzen zuen. Bi kamioi zituen. Egun batean, Endarlatzan harrapatu zuten: kamioia kendu eta multa handia jarri zioten. Hala ere, etxean kontrabando (merkantzia) anitz zuen eta bigarren kamioia kargatu zuen; baina bigarren kamioia ere kendu zioten. Etxean gelditzen zitzaion merkantzia ateratzeko erran zion teniente batek, Iruñetik heldutako brigada batek harrapatzen bazuen, etxea ere kenduko ziotelako. Berari eskatu zion laguntza dena ateratzeko. Plan guztia egin zuten, baita gauzak gaizki ateraz gero Ameriketara eskapatuko zela aurrikusi ere. Azkenean dena ongi atera zen; Donostian hartu zioten kamioia eta berak ez zuen ikusi non deskargatu zuten. Telefonikarentzat omen zen.

11. Kontrabandoa. Kamioia 3

- **Erref:** LES-008/012
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:24:16. **Bukatu:** 00:26:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Etxalarko esne-saltzailea kontrabandoan aritzen zen. Kamioian merkantzia pasatzeko eskatu zion, guardiek bazekitela eta pasatzen utziko ziotela erran ere. Alto eman zioten eta merkantzia hartzen hasi ziren guardiak, baina norentzat zen jakitean, joaten utzi zuten. Egunkarian albiste faltsua atera zen gero: kontrabandoa atzeman zutela, baina tiroak bota eta kontrabandista alde egin zuela.

12. Kontrabandoa. Kamioia 4

- **Erref:** LES-008/014
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:26:55. **Bukatu:** 00:29:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Irunen kamioia kargatu behar zuen, baina ez zen inor etortzen. Esperoan zela, guardia zibilen patrola gora eta behera ibiltzen zen bere ondoan. Azkenean, aretzeak ekarri zituzten eta kamioian kargatzen ari zirela, patrola agertu zen. Guardiak gazteak ziren eta animaliak sartzen lagundu zieten.

13. Kontrabandoa. Kamioia 5

- **Erref:** LES-008/015
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:29:34

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Kamioian merkantzia gehiago eramaten zen eta gehiago kobratzen zen, baina mendiko kontrabandista errazago eskapatzen ahal zen, paketea botata.

14. Kontrabandoa. Kamioia 6

- **Erref:** LES-008/016
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:29:34. **Bukatu:** 00:31:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gero Logroñotik zaldiak ekartzen hasi ziren. Bidean bi hil ziren, baina al baitariak ongi iritsi zirela idatzi eta sinatu zuen. Frantzian zaldiki anitz jaten zen.

15. Alberto Telletxea apeza hil zeneko bertsoak

- **Erref:** LES-008/018
- **Iraupena:** 0:05:15. **Hasi:** 00:31:32. **Bukatu:** 00:36:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Alberto Telletxea apeza hil zenean, berak paratutako bertsoak kantatzen ditu. Ez zuen inon ikasi, berezkoa du, gaztetatik aritu da bertsotan. Lehen ez zen dirurik irabazten bertsoekin.

16. Bere ama hil zenean paratu zizkion bertsoak

- **Erref:** LES-008/019
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:36:47. **Bukatu:** 00:39:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Bere ama hil zenean hiru bertso paratu zituen: "Mundu honetan pasa ondoren gaixuak hainbat ordu txar, hil zaigu amatxo hau da tristia guk gehio ez ikusi behar...".

17. Langileen batailoia 1

- **Erref:** LES-008/021
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:39:16. **Bukatu:** 00:42:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gerraostean, "rojuak" ekarri zituzten, langileen batailoia ("batallón de trabajadores"). 4000 inguru ziren, zenbait etxetan eta barrakoietan bizi ziren.

Kopetan "BT" letrak jartzen zizkieten. Futbol zelaia egiten aritu ziren. Goseak zeuden eta lurrera erortzen ziren; kapitanak uhalarekin jotzeko erraten zien beste soldaduei. Apez batek hori ikusten zuen, baina ez zuen deus ere erraten. Egun batean, bera errotan zela, langile bat oinutsik etorri zitzaion irin eske eta, trukean, bere botak emanen zizkiola erran zion; irina eman zion, baina ez zituen botak hartu. Anitz hil ziren. Kastigatzen zituzten, gau ta egun karga bat eramaten...

18. Langileen batailoia 2

- **Erref:** LES-008/023
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:42:52. **Bukatu:** 00:43:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Langileen batailoitik eskapatzen zirenak hiltzen zituzten.

19. Gerra. Hiru atxilotuak 1

- **Erref:** LES-008/024
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:43:16. **Bukatu:** 00:44:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gerra denboran, hiru atxilotu ekarri zituzten Lesakako plazara. Margarita batek (emakume erreketeen kide bat) erran zien soldaduei herrira ez eramateko, harrapatzen zutenean, bertan hil behar zituztela. Atxolotuetako batek Frantziara ihes egiten lortu zuen. Frantzian urte anitzez bizi zen gizon hura eta, amnistia eman zutenean, itzuli zen.

20. Gerra. Hiru atxilotuak 2

- **Erref:** LES-008/026
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:44:39. **Bukatu:** 00:45:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Frantziatik itzuli zenean, Lesakara emakume horren etxera joan zen eta nor zen erran zion.

21. Gerra. Apezak errepublikanoak salbatu zituen

- **Erref:** LES-008/027
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:45:03. **Bukatu:** 00:46:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gerra denboran, Lesakako errepublikanoak atxilotuta eraman zituzten. Berako harrobi txiki batean fusilatzen zituzten. Lesakako bikarioa (Don Felix apeza)

enteratu zen eta harrobira joan zen; ilaran jarri zen, bera ere hiltzeko. Tenienteari bera lehenengo hiltzeko erran zion. Hori zela eta, ez zituzten hil eta San Kristobalera (Ezkabara) eraman zituzten. Jende anitz hil zen San Kristobalen.

22. Gerra. San Kristobal (Ezkaba)

- **Erref:** LES-008/029
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:46:55. **Bukatu:** 00:47:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

San Kristobaleko (Ezkabako) bizi-baldintzak oso txarrak ziren: lur azpian zirela eta, umeltasun ikaragarria zen, oso gaizki jaten zuten...Batzuk eskapatu ziren, baina gehienak hil zituzten.

23. Gerra. Tirapun gertatutakoa

- **Erref:** LES-008/030
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:47:43. **Bukatu:** 00:49:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Tirapun fusilatuen hobia non zegoen nola enteratu ziren azaltzen du: apez batek, hilzorian, konfesatu zuen berak denuntziatu zituela eta hil zituztela.

24. Gerra. Lesakako ospitalea

- **Erref:** LES-008/032
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:49:14. **Bukatu:** 00:50:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Kattu ostatua den lekuan ospitalea izan zen gerra garaian. Mojek zaintzen zituzten eriak.

25. Gerra. Lesakan fusilatuak

- **Erref:** LES-008/034
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:50:14. **Bukatu:** 00:51:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Lesakako zubia pasatuta, eskuin aldean, lauzpabost hil zituzten; bat Iturengo medikua zen. Lesakar batek ikusi zuen dena. Urteak pasata, medikuaren andreari erran zion non zegoen gorpua, eta topatu zuten. Pobreei ez ziela bisita kobratzen omen zen bere delitua.

26. Gerra. Salaketak

- **Erref:** LES-008/036
- **Iraupena:** 0:00:26. **Hasi:** 00:52:04. **Bukatu:** 00:52:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Erraten dutenez, gerran diruagatik salatzen zuten jendea: zorrak baziren, hori salatu eta ez zieten ordaindu behar.

27. Langileen batailoia 3

- **Erref:** LES-008/038
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:52:50. **Bukatu:** 00:53:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Langileen batailoiko presoek Oiartzungo errepidea egin zuten, pikotx eta karrotxoekin.

28. Sagardoa egiten zuten 1

- **Erref:** LES-008/040
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:53:12. **Bukatu:** 00:55:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Irailaren amaieratik abenduaren hasierara bitartean egiten zuten sagardoa. Sagardoa egiten zuenak, afari on bat ematen zien laguntzen zutenei; sosik ez zen ematen. Barriketan gorde eta gero botiltzen zuten. Anekdotak bat kontatzen du.

29. Sagardoa egiten zuten 2

- **Erref:** LES-008/041
- **Iraupena:** 0:08:06. **Hasi:** 00:55:40. **Bukatu:** 01:03:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Sagar geza erabiltzen zuten sagardoa egiteko; hainbat klase izaten ziren: besteak beste, geza gorria, txori sagarra, frantsesa eta sanmartina. Bi hilabete pasatzen zituzten sagarrak 60 kiloko zakutan biltzen eta idiekin garraiatzen; egunero kamioia kargatzen zuten, sagarrak Gipuzkoara eramateko. Lesakako feritan kontuak egiten zituzten. Hiru zakukin karga bat egiten zen (180 kilo). Eskukin biltzen zituzten sagarrak karga xarira eta hortikan zakura. Emakumeak biltzen aritzen ohi ziren eta gizonak kargatzen. Sagardoa egiteko prozesua azaltzen du: xehatzeko makina eta prentsa eskuz eragiten ziren. Baziren 2000 eta 4000 litroko kupelak; gaur egun barrikak erabiltzen dira.

30. Sagardoa egiten zuten 3

- **Erref:** LES-009/001
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Sagardoa barrikan utzi behar den denbora, barrikaren bolumenaren arabera kalkulatzeko da. Esate baterako, 100 litroko kupela hilabete baten buruan itxi behar da. Itxita egon behar duen denbora ere (botiletan sartu aurretik) aldatzen da: gozoa nahi bada, bi hilabete itxaron behar da. Behin botiletan sartuta, urte batetik bestera hobetzen da.

31. Sagardoa egiten zuten 4

- **Erref:** LES-009/003
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:01:35. **Bukatu:** 00:03:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aparra akitzen zenean ixten zuten kupela. Misto batekin egiten zuten proba: itzaltzen bazen, apar gehiagorik aterako ez zela erran nahi zuen. Barrikan kortxo bat sartu eta gero igeltsuarekin tapatzen zuten, airerik ez sartzeko.

32. Toberak. Pregoi afaria 1

- **Erref:** LES-009/005
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:04:02. **Bukatu:** 00:06:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Toberak anitzetan jotzen ziren. Toberek prestaketa bat eskatzen dute eta jende guztiak ez daki jotzen. Berak, adibidez, ez daki jotzen eta bertsoak kantatzen zituen. Pregoi afarian jotzen ziren toberak (andregaiaren etxean 40 bat lagun biltzen ziren). Jotzaileek tobera arratsaldean prestatzen zuten. Toberak jo ondoren, bertsotan hasten ziren.

33. Toberak. Pregoi afaria 2

- **Erref:** LES-009/007
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:09:26. **Bukatu:** 00:10:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Burdinezko palanka (bi metrokoa) berezia zen. Bi lagunek jotzen zuten (batek, behe-soinuak eta besteak, goikoak)

34. Toberak. Pregoi afaria 3

- **Erref:** LES-009/009

- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:10:48. **Bukatu:** 00:12:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Duela 60 bat urte azken aldiz jo zituzten toberak baserri batean. Bi bertsolari, bi jotzaile eta paratzeko lau edo bost lagun joaten ziren. Pregoi afarira auzo guztia joaten zen; 50 bat gizon inguru (emakumeek afaria prestatzen zuten) izaten ziren afarian.

35. Urtezaharra 1

- **Erref:** LES-009/011
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 00:12:21. **Bukatu:** 00:12:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Urtezaharrean kantatzera eta eskera ateratzen ziren 10 bat lagun, etxez etxe.

36. Urtezaharra 2

- **Erref:** LES-009/013
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:13:22. **Bukatu:** 00:16:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

“Dios te salve” kantatzen zuten urtezaharrean etxez etxe eskean ibiltzen zirenean. Kuadrila anitz ibiltzen ziren. Besteak beste, arrautzak, dirua, xingarra eta xolomoa ematen zizkieten; hurrengo egunean bazkaria egiten zuten. Zazpitan atera

37. Gabon-eguna. Olentzero

- **Erref:** LES-009/014
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:16:27. **Bukatu:** 00:19:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Olentzerorekin kalekoak baserrikoak baino gehiago ibiltzen ziren. Olentzero Lesakakoa da; lehenago Lesakan bakarrik egiten zen. Olentzero bat trapu zaharrekin egiten zuten haurrek eta eskean ibiltzen ziren. Lehen haurrak besterik ez ziren ibiltzen. Hainbat koadrila eta olentzero izaten ziren (bakoitzean bozpasei mutil). Olentzeroren misioa Jesus jaio zela parte ematea zen. Besteak beste, “Olentzero buru handia” eta “Olentzero joan zaigu” abestiak kantatzen zituzten.

38. Gabon-eguna. Jaiotza

- **Erref:** LES-009/016
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:20:17. **Bukatu:** 00:21:45

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Naskak ez ziren olentzerorekin ibiltzen, jaiotzarekin baizik. Mahai txiki baten gainean paratzen zuten jaiotza eta etxez etxe eramaten zuten. "Goazen guztiok Belenera" kantatzen zuten.

39. Euskara gerra denboran

- **Erref:** LES-009/017
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:21:45. **Bukatu:** 00:22:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gerra denboran, haur zela, euskara gutti erabiltzen zen; ez zen libre euskaraz mintzatzea edota bertsoak kantatzea kanpoan, etxean, berriz bai. Guardiek "cristiano" hitz egiteko erraten zuten.

40. Lesakako feriak

- **Erref:** LES-009/019
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:22:52. **Bukatu:** 00:24:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Lesakako ferietan azienda anitz ateratzen zen plazara: zezenak, behiak, behorak, astoak, zerriak...

41. Baratzeko sorginaren istorioa 1

- **Erref:** LES-009/021
- **Iraupena:** 0:00:29. **Hasi:** 00:24:24. **Bukatu:** 00:24:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gizon bati, ostatutik etxerako bidean, sorgin bat ateratzen zitzaion baratz batean. Behin tiro bat bota zion eta atso bati hanka hautsi omen zion

42. Baratzeko sorginaren istorioa 2

- **Erref:** LES-009/023
- **Iraupena:** 0:00:09. **Hasi:** 00:25:00. **Bukatu:** 00:25:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Tiroa eman eta sorgina auzoko atso bat zela ikusi zuten.

43. Ama ezkongabeak 1

- **Erref:** LES-009/025
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:25:21. **Bukatu:** 00:26:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ezkonduta zegoen gizon batek neska bat haurdun utzi zuen. Egun batean, neskak su eman zion gizonaren belar metari. Gizonak bera izan zela jakin zuen, elurretan utzitako markak segituz.

44. Ama ezkongabeak 2. Haur bastartak

- **Erref:** LES-009/026
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:26:17. **Bukatu:** 00:29:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ama ezkongabeak oso gaizki ikusiak ziren, mespretxatzen zituzten. Nahi ez zutenarekin ezkontarazten zituzten. Haur bastartak ere markatuak gelditzen ziren. Gauaz bataiatzen ziren haur horiek. Anekdotak bat kontatzen du: hiru haur eta abizen bera. Garai hartan, mendian lanean ari zirela abusu sexual anitz izaten zen.

45. Anekdotak. Zezenak usaitikan sumatzen du susara

- **Erref:** LES-009/027
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:29:43. **Bukatu:** 00:30:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Mutil batek neska bati erran zion: “zezenak behi horrerik eman dio”; neskak galdetu zion: “hori nola izaten da?” eta mutilak: “zezenak usaitikan sumatzen du zein dagoen susara” eta neskak zera erantzun zion: “eta zuk ez duzu sumatzen usairik?”

46. Txistea 1

- **Erref:** LES-009/029
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:30:48. **Bukatu:** 00:31:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gazte batzuek irri egin nahi zioten Pagolletako artzain zahar bati. Ea bidea Lesakara joaten zen galdetu zioten eta artzainak zera erantzun zuen: “ez, bide hau ez da joaten, bide honetik joaten da Lesakara.

47. Txistea 2

- **Erref:** LES-009/030

- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:31:24. **Bukatu:** 00:32:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Baserri batean gizon bat hil zen. Ohitura zen errosarioa erreztatzera joatea hildakoaren etxera. Baserritar batek zera galdetu zien: “atzo hil zen hura hemen bizi da?”

48. Enetoren anekdota 1

- **Erref:** LES-009/032
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:32:13. **Bukatu:** 00:32:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Eneto ari zen prensa batera saskiekin grabilla botatzen eta joan behar zuen maldan goiti; egun guztian lanean-eta, nekatuta zegoen eta mantso zihoan. Nagusiak zera galdetu zion: “¿Eneto, no tienes otro paso?” eta Enetok “sí, a menos” erantzun zion.

49. Gaizki errana 1

- **Erref:** LES-009/034
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:32:40. **Bukatu:** 00:33:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Juan peoiari erran zioten: “no, eso no hagas así, hay que hacer de otra manera” eta peoiak erantzun zion: “si tú has venido yo ya te has visto”

50. Gaizki errana 2

- **Erref:** LES-009/036
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:33:15. **Bukatu:** 00:33:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Juan peoia bizikletaz ibiltzen ari zen gauez eta norbait jo zuen: “¿te he hecho daño?” galdetu eta “no, me has dado gusto” erantzun zion.

51. Enetoren anekdota 2

- **Erref:** LES-009/038
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:34:03. **Bukatu:** 00:34:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Enetok andrea haurra egiteko zuen eta medikua ezkontza batean zegoen,

akordeoiarekin eta dantzaz. Bitan abisatu zion, baina ez zen joan. Azkenean, medikua joan zenerako haurra hilda zen; medikua haurra mugitzen hasi zen eta Enetok zera erran zion: “con la acordeón a otra parte”.

52. Ehiza

- **Erref:** LES-009/040
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:34:56. **Bukatu:** 00:38:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Lehen tiro gutti botatzen zituzten, kartutxorik ez zutelako. Aitak erbi anitz ehizatzen zituen. Erbi eta untxi anitz ehizatzen zituzten. Basurdeak ere harrapatzen zituzten. Usoak, berriz, urtean behin. Basurdea zakurrekin ehizatzen zen (bera ez da inoiz izan). Azeria harrapatzeagatik Udalak dirua ordaintzen zuen; artzainek ere dirua ematen zuten. Pototxak eta azkonarrak harrapatzeagatik, Udalak pagatzen zuen

53. Añorgan lanean

- **Erref:** LES-009/042
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:39:12. **Bukatu:** 00:42:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Añorgan lan egiten aritu zen. Txabola batean bizi ziren. Handik kilometro batera zegoen errekan garbitzen zuten arropa. Tunel bat egin zuten eta, gero, Cementos Rezolarako lanak egiten aritu ziren. Andrearen etxean lo egiteko lekua emanen zioten (ordainduta, noski). Handik joan behar izan zuen gero, baina, arropa garbitzen zioten. Gero txofer joan zen Irunera. Senar-emazteak egin ziren.

54. Txabola nolakoa zen

- **Erref:** LES-009/043
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:42:03. **Bukatu:** 00:44:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Añorgako txabola egurrezkoa zen eta 40 lagun inguru bizi ziren bertan. Kamaina lurrean botatako zakuekin egina zen. Ez zuten deus ere: “hautsa eta zikina”. Jatekoa gaizki, merkeena (eta erdi ustela) erosten zuen arrantxeroak. Oihaneko gizonen moduan bizi ziren. Igandetan baserritara joaten ziren lanera, belarra moztzen, sagarra biltzen edota egurra xehatzen aritzen ziren; han jaten oso ongi ematen zieten.

55. Txabola. Garbitasuna

- **Erref:** LES-009/044
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:44:11. **Bukatu:** 00:46:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Txabolan bizi zirela, errekan garbitzen zituzten hankak eta aurpegia. Rezolan dutxa bat bazen (ur hotza besterik ez zuten) eta hamabostik behin joaten ziren dutxatzera. Obretako lanak egiten zituzten

56. Lesakako fabrika

- **Erref:** LES-009/045
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:46:02. **Bukatu:** 00:48:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Lesakan fabrika izan aurretik, ahal zen lekura joan behar zuten lanera: Ameriketara, Iratira mendira, barkutara...Fabrika hasi zelarik, kanbiatu zen gauza, jende anitz fabrikara joan zen. Berak ordurako kamioia bazuen. Lesaka ez da leku ona fabrikarako, garraioan anitz gastatu behar baita, baina lurra debalde eman zuten.

57. Inauteak

- **Erref:** LES-009/046
- **Iraupena:** 0:06:21. **Hasi:** 00:48:56. **Bukatu:** 00:55:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Inautetan nola janzten ziren azaltzen du (gona zahar batzuekin, kapelak...). Ez zen libre inauteetan ibiltzea. Baserritarra joaten ziren. Batek amaren soina jantzi zuen, baina emateko erran zion amak, besterik ez zuelako. Gehienetan andreen arrokekin janzten ziren; neskak ere ateratzen ziren haiekin (galtzak edo buzoak janzten zituzten). Behin Etxalarko inauterietara joan ziren neska eta mutilak autobusez; bikarioa enteratu zenean autobusean elkarrekin joan zirela, elizara deitu zituen eta eskomulgatu (eskumikatu) zituen. Inauterietan kantatzen zituzten bertsoak: "Agur gure herriko alkate jaunari eta errespetua eliz gizonari...". Astelehenetan bakarrik janzten ziren. Zakuzaharrak, berriz, igandean izaten ziren, baina gerran denboran ez zen egiten. Bere aita gaztea zela, karrozak egiten zituzten eta zaldiekin eramaten zituzten. Gerra denboran dena galdu zen, baina gero errekuperatu zuten.

58. Lesakako bandari paratu zizkion bertsoak

- **Erref:** LES-009/047
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:55:17. **Bukatu:** 00:56:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

150. urtemugan Lesakako bandari paratu zizkion bertsoak kantatzen ditu: "Lesakako banda eder hau ezagutzen degu aspalditikan 150 bat urte lehengo batin beterikan...". Bandako kideei emandako txanpain botiletan idatzi zituzten bertsoak.

59. Txoferraren anekdotak

- **Erref:** LES-009/049
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:57:43. **Bukatu:** 00:59:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Apezak kontatu zion istorio bat azaltzen du. Lesakatik Iruñera neskak “ejercicios espirituales” egitera joaten ziren. Txofer batek, iritsi zirenean, zera erran zien neskei: “los que vais a maniobras, bajad”. Txofer horri berari gertatutako beste anekdota kontatzen du: gurpila askatu zitzaion. Almandozen jendea autobusetik jaitsi behar zen eta bulkatu, malda igo ahal izateko (berari gertatu zitzaion).

60. Ermita inauguratzean bota zituen bertsoak

- **Erref:** LES-009/051
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 01:00:27. **Bukatu:** 01:04:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Salbatoreko ermitako zaharberritze lanak amaitu eta inauguratu zenean, honako bertso hauek bota zituen: “Lehendabiziko hasiko naiz ba zuei egun on esan ta, ermita hontako lanak ere orain ja bukatu dira ta...”

61. Bertsoak. 40 urte ezkontuta egin zituztenean

- **Erref:** LES-010/001
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

40 urte ezkontuta egin zituztenean, emazteari botatako bertsoa: “Mundu hontan bizi naiz ahal duten bezala, berrogei bat urte dira ezkondu nintzala...”

62. Andregaiari paratutako bertsoak

- **Erref:** LES-010/003
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:01:27. **Bukatu:** 00:03:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Andregaia paratutako bertsoak kantatzen ditu: “Kontatu nahi dizuet zuei pasatutako kasua, asko kosta zitzaidan baina, nik eman nuen pausua...”

63. Bertsoak Lesakako baserritarrei

- **Erref:** LES-010/005
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:04:04. **Bukatu:** 00:06:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Bertsoak Lesakako baserritarrei: "Lehengo batian hasia naiz ni besteek esan ta kantari, txiki-txikitik gustatu izandu zait ba lan hori neri..."

64. Telebote tabernari bertsoak 1

- **Erref:** LES-010/007
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:06:25. **Bukatu:** 00:08:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Telebote tabernari bertsoak: "Lesakan bada tabernatxo bat denai guztatzen zaiona eta zerbitzen ere honek oso ondo dakiena..."

65. Telebote tabernari bertsoak 2

- **Erref:** LES-010/009
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:08:47. **Bukatu:** 00:09:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Martzelino Sanjurjo akordeoilariak, laster hilko zelakoan, bertsoak kantatzeko eskatu zion Joxeri. Berak Telebote tabernaren bertsoak paratu zituen.

66. Rafael ilobari kantatutako bertsoak

- **Erref:** LES-010/011
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:09:47. **Bukatu:** 00:10:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Rafael ilobari kantatutako bertsoak: "Aizu Rafael azken bersu hau zuk entzun behar didazu, txikia zinanin hemen askotan nerekin ibiltzen zinan zu..."

67. Ilobei Jaunartzean paratutako bertsoak

- **Erref:** LES-010/012
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:10:41. **Bukatu:** 00:13:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Neska-mutilak etor zerate Jaunartzera gazterik, zeruko Jaunak zenbat egin dun mundu honetan gugatik..."

68. Haizea ilobari kantatutako bertsoak

- **Erref:** LES-010/013

- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:13:46. **Bukatu:** 00:14:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haizea ilobari kantatutako bertsoak: “Ikusten zaitut goizian goitik behera heldu ziranean, guardasola eskutan eta motxila bizkarrian...”

69. Aitaren omenaldian kantatu zituen bertsoak 1

- **Erref:** LES-010/015
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:14:45. **Bukatu:** 00:15:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aitari omenaldia egin zioten eta, mezan, bertsoak kantatu zituen Joxek.

70. Aitaren omenaldian kantatu zituen bertsoak 2

- **Erref:** LES-010/017
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:15:31. **Bukatu:** 00:16:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aitaren omenaldian kantatu zituen bertsoen lehenengo zatia: “Aspalditikan deseio nuen ta ailegatu da azkenian, asmoa naukan hemen egotia ni zuen aldamenean...”

71. Aitaren omenaldian kantatu zituen bertsoak 3

- **Erref:** LES-010/019
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:16:34. **Bukatu:** 00:18:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aitaren omenaldian kantatu zituen bertsoen bigarren zatia.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-03-02

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com